POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 46. V Ljubljani, 10. novembra 1921. Leto LXI.

UČITELJSKI TOVARIŠ

907.
Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica, II. drž. gimn.

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140·— K letno.
Posamezna številka po K 2·—.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . 2 K — vin.
„ „ „ dvakrat . . 1 „ 50 „
za nadaljnja ponovitev od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Nova orijentacija v našem narodno-prosvetnem delu.

Prosvetno delo je postalo danes zakup političnih strank. Učiteljstvo, ki se ga udeležuje, se smatra za političnega priganjača dotične politične stranke, pri katere institucijah dela. Ne upošteva se, da dela učiteljstvo zaradi prosvetnega dela *pri* institucijah, ki mu pač najbolje ugajajo, temveč se smatra, da dela zaradi stranke in za stranko.

Složen nastop učiteljstva na posameznih šolah pri prosvetnem delu je ravno zaradi izrabljanja prosvetnega dela s strani političnih strank nemogoč. Učiteljstvo se deli pri prosvetnem delu po strankarski pripadnosti, zato pa je izpostavljeno tudi večnim napadom nasprotnih strank. Oni, ki se ne izpostavljajo na prosvetnem polju, imajo vsestranski mir.

Tak je položaj!

Odkar je klerikalna stranka započela boj celo proti izvenstrankarstvu narodno-obrambnih organizacij (Cirilmetodarija) in se je z največjo brezobzirnostjo zavzela za popolno emancipacijo pri vseh kulturnih društvih, je zadobilo tudi podrobno narodno-prosvetno delo med masami izrazit strankarski značaj. Stališče učiteljstva se je s tem zelo poslabšalo in otežkočilo.

Že dalje časa dela na popolno emancipacijo narodno-prosvetnega dela tudi socijalno-demokratična stranka. V teh dneh si je sestavila smernice, ki jih je sprejel III. glavni zbor SDIZ »Svoboda« o proletarskem izobraževalnem gibanju, ter se glase:

»1. Zbor polaga največjo važnost organizaciji mladine. Zato naroča:

a) po vseh delavskih centrih in sedežih »Svobode« se ustanovijo otroške sekcije po vzgledu mednarodne prosvetne organizacije »Kinderfreunde«:

b) istotako je povsod ustanoviti mladinske odseke, za mladino od 14. do 18. leta;

c) v smislu smotrene organizacije vodi osrednji odbor »Svobode« natančno mladinsko statistiko, ki omogoča ustanavljanje teh odsekov.

2. Abstinenčno gibanje je prvi pogoj vsakemu prosvetnemu delu in resnični socijalistični vzgoji. Zato se vsem podružnicam nalaga ustanovitev abstinenčnih odsekov.

3. Telovadba in šport. Zbor pozivlja ves razredno zavedni proletarijat, da se osamosvoji, izstopi iz meščanskih telovadnih in športnih organizacij ter se priključi obstoječim Del. tel. enotam »Svobode« po vzgledu delavstva drugih držav, oziroma ustanovi tam, kjer jih še ni, nove podružnice: to velja tudi za vse športne organizacije. — Pripominja, da polaga na osamosvojitev ter širjenje lastne telovadne in športne organizacije največjo važnost.

4. Prosvetno delo, zlasti dramski odri, godbeni in pevski odseki, izobraževalni odseki, knjižnice in bralnice, šahovski krožki, so temelj smotrenemu delu, zato je ustanovitev teh po vseh podružnicah nujno potrebna.

5. Zbor izjavlja, da so ženske članice po vseh »Svobodinih« ustanovah povsem ravnopravne in je njih pritegnitev brezpogojno najširše izvesti; za žensko delovanje je uvesti obravnavanje vseh vzgojnih vprašanj.«

Kot napredek in delo samo moramo pozdravljati vsak pokret narodno-izobraževalnega dela. S temi sklepi je bila socijalističnemu delu učiteljstva naložena nova naloga.

Drugače presojamo to s strankarskega stališča, drugače s splošno narodnega in zopet drugače z našega stanovskega stališča. S stanovskega stališča je to zopet nov klin med složno narodno-prosvetno delovanje učiteljstva.

Zato ni brez vzroka, če si išče učiteljstvo nove orijentacije in sprejemljive platforme, na kateri bi našlo skupnost v prvi vrsti pri narodno-prosvetnem delu. In kar je posebno povdariti, da inicijativa za to ne prihaja od vodstva organizacije, ampak od članstva samega. Zdrava ideja!

S strani organizacije ima učiteljstvo glede narodno-prosvetnega dela popolnoma proste roke. Organizacija propagira samo idejo tega dela med učiteljstvom in ga podpira pri tem, ne veže pa nikogar na nobeno stran in v nobeno smer. Pri dosedanjih razmerah tudi drugače biti ni moglo!

V zadnjem času se opaža, da si učiteljstvo samo želi tudi nove orijentacije in impulza s strani organizacije v tem oziru; ono želi, da se organizacija tudi sistematično loti tega dela; ono želi od organizacije vsaj za bližnjo bodočnost sprejemljivega pozitivnega programa za narodno-prosvetno delo učiteljstva.

Vedno češče se oglaša učiteljstvo v stanovskem listu s pozitivnimi predlogi. Na I. pokrajinski skupščini t. l. so bili sprejeti predlogi, ki nam že dajejo smer in sprejemljivo platformo za prvo bodočnost: Ustanoviti šolske odre; prirejati dramatične nastope in spevoigre z mladino; v to svrho ustanoviti pevski zbor mladine na šolah; sestaviti seznam vseh igric in nastopov za šolske odre, ki so sedaj na razpolago; za učiteljstvo razpisati nagrade za spise, spevoigre, rajalne in dramatične nastope itd.; izdajati v drobnih zvezkih take spise in napeve; iz lokalnih knjižnic izločiti leposlovne knjige in poleg šolarske-mladinske knjižnice ustanoviti v šoli tudi javno knjižnico za odrasle itd.

Vodstvo organizacije nikakor ne bo moglo prezreti tega gibanja in zahteve učiteljstva! To je platforma, ki omogoča izven šolskega časa vsemu učiteljstvu na posameznih šolah složen nastop na narodno-prosvetnem polju. Učiteljstvo želi od organizacije, da sistematično uredi to delo. Poleg stanovskega, hoče povdariti velik narodno-kulturen pomen organizacije!

Telovadno delo je v izvenšolskem času v tem oziru izven programa, ker je z uvedbo Tyrševega sestava v šole potreba učiteljstvu krepko poprijeti za to delo v šoli, in dosegli bomo svoj smoter.

Seveda bi bilo v prvi vrsti potreba na učiteljiščih remedure v tem zmislu, da bi nam dala sposobnih delavcev na vseh poljih za to!

S tem svojim delom bo učiteljstvo vzgojilo šolsko mladino za poznejše narodno-prosvetno delo: strankarskim narodno-prosvetnim društvom bo dalo že izvežban materijal in naraščaj — če ne bo šla strast političnih strank celo tako daleč, da bo nasprotovala in uničila s hujskanjem staršev celo to delo učiteljstva.

Kdor pozna razmere, se ne čudi, da se učiteljstvo umiče iz strankarskih narodno-prosvetnih društev na nevtralna tla, kjer bo lahko učiteljstvo vse šole složno delovalo za izvenšolsko narodno prosveto, in kjer ne bo nakopalo stanu toliko sovraštva, kakor ga doživlja ravno zaradi strankarstva v široki narodni prosveti — danes.

Glede nadaljnega delovanja učiteljstva v strankarskih narodno-prosvetnih društvih ni izrekla I. pokrajinska skupščina UJU v septembru nobene besede in je s tem pustila učiteljstvu nadalje prosto roko.

Novo orijentacijo v tem pogledu nam daje tudi vidovdanska ustava, ki določa, da pripada vrhovno nadzorstvo vse narodne prosvete državi, ki jo bo tudi podpirala. S tem je dana že nova smernica tudi šolski zakonodaji, na podlagi katere — upamo — dobi učiteljstvo novo sprejemljivo platformo, za še širše izvenšolsko narodno-prosvetno delo. **k.**

O našem gmotnem položaju.

Naš skrbni in dobrohotni urednik bode tako prijazen ter mi dovolil kotiček v stanovskem glasilu. Službujem v zakotnem kraju, kjer imam največjo zabavo z ukaželjno šolsko mladino. Skrbno štedim, česar sem vajen od dijaških let, sicer ne bi mogel biti jaz in moja družina stanu primerno oblečeni, namesto domače knjižnice bi imel zalogo zadolžnih knjižic, če bi le dobil vedno dovolj porokov za posojilo. Čutil sem sicer par mesecev po 17-letnem službovanju, da se mi je materijalni položaj zboljšal, a rapidno rastoča draginja je ta prijetni občutek odgnala.

Vesel sem, ko pridem do tovarišev, s katerimi morem o šolskih rečeh in o domačem gospodarstvu stvarno govoriti. Pri takšnih razgovorih sem prišel parkrat z mlajšimi tovariši v nesoglasje. Prav odkrito so mi povedali, da če pri mesečni plači 4200 K ne morem dobro izhajati, mora biti vzrok slabo gospodarstvo. Kakor so tovariši meni odkritosrčni, tako sem tudi jaz napram njim. Prosim tovariša, da vzame listek in zapiše moje mesečne izdatke in ga opozorim, da imam ženo, 2 otroka in 15-letno pestunjo, brez katere žena ne more biti, ker je preveč zaposlena z domačim delom na šolskem vrtu, v kuhinji, pri šivalnem stroju itd., pestunja mora razven tega hoditi vsaki dan četrt ure daleč po mleko, večkrat po življenjske potrebščine k trgovcu v tričetrt ure oddaljeno

LISTEK

Nekaj o pouku srbohrvaščine*.

Učence najlažje naučiš pisati v cirilici — pa tudi čitati — ako pričneš s pisanjem malih črk v tem redu:

1. Šest črk zapiši in izgovori kakor v latinici: а е ј к м о.

2. Šest jih piši kakor v latinici, a izgovarjaj drugače: b g u i p c.

3. Ostale obravnavaj genetično n. pr.:

a) Štiri črke spodnjega loka: г п ц џ.

b) Dve znamenji — zgornji in spodnji lok zvezan z malo vodoravno črto: н њ. (Enakost!)

c) Dve — povsem enaki — z vijugo in spodnjima lokoma: ш т. (Črtica!)

d) Ena z vijugo in spodnjo pentljo: у.

e) Dve — enaki! — nalik prvemu delu črke м: л љ. (Čavoj!) Zakaj je cirilica tako praktična pisava?

f) Ena črka podobna številki 3, druga pa iztegnjeni 8 z desnim in levim stranskim lokom: з ф.

g) Ostale so nam štiri črke. Razdeli jih na sestavne dele, pa si jih učenci takoj zapomnijo: б ж х ч.

h) Zadnji dve pismenki sta podobni latinski h: h ђ.

Vsako novo črko naj večkrat zapišejo najprej samo, potem v besedah. Poišči jih v slovarju! Pripravi kratke stavke! Pazi na naglas!

Nareku prepusti prvo ulogo!

Piši, čitaj, neznane besede naj učenci skrbno zabeležijo v poseben zvezek. — Ako hočeš otroke razveseliti, napišite kako veselo srbsko n. pr.:

Grlica grče, Petar konja trče.

Tistih par velikih črk, ki pridejo tu v poštev; e saj niso naši otroci tako trdi ne!

B) Ko so dodobra utrjeni v malih pismenkah, začni z velikimi. Dvajseteno že znajo. Računaj!

a) Šest jih je po obliki in izgovoru latinskim enakih: A E K M N O.

b) Deset enakih malim! Katere?

c) Pet jih izgovarjamo kakor dotične male. Poišči jih!

Torej učencem si je „beliti“ glavo le še z ostankom vseh črk.

1 Narobe B in naprav Г in Ъ; П in Т; Ф (L!), Д (2!), Z (z!). Katero smo izpustili?

Izberi krasna slovanska imena! Narekuj jih! Eden jih piše radi kontrole na tablo, drugi v zvezke! Polno tablo naj čitajo! In potem stavki, lepe srbske uganke, pregovore, pesmi i t. d.

Otroci so veseli pa znajo takoj!

Ali je hudoben, ali je sam analfabet oni, ki tako slabo misli o naših otrocih?

C) Kar sedemnajst jih že znajo — malih tiskanih!

a) Sedem jih ima obliko in izgovor kakor v latinici. Jao kmet!

b) Sedem je pisanim črkam zelo podobnih. Katere?

c) Tri tiskane izgovori kakor si izgovoril dotične pisane (b p c).

Ako poiščeš sedaj nekaj medsebojno si podobnih znamenj, ti jih ostane par s tako karakterističnо obliko, da se jih učenci s tem večjim zanimanjem lotijo in takoj zapomnijo.

Narisujejo naj jih, izrezujejo — vsaj tiste „težke“. Pri prestavi iščejo učenci podobnost v svojem narečju: malo volje, malo truda pa gre! Le demagogom je težko bratsko narečje.

D) Tako smo prišli do velikih tiskanih črk. Znajo jih že vsi — skoraj!

a) Sedem jih je po obliki in izgovoru — če hočete — našim enakih!

b) Nič manj nego dvajset ima isto obliko kakor dotične male tiskane. Poišči jih!

c) Ostanejo le še tri zelo malim podobne. — Ali je hudoben ali analfabet? Kaj je lažje cirilica ali gotika?

* Opozarjamo na novo „Čitanko srbohrvatskega jezika“, ki je izšla v Učiteljski tiskarni pred tednom. — Ker ni pisanih cirilskih črk na razpolago, primerjaj opise po tiskani cirilici. Uredništvo.